

1. Inngangur

Leiðbeiningar um viðbrögð í neyðartilvikum segja til um skipulag og stjórnun aðgerða ef hættuástand kemur upp í framhaldsskóla. Þær taka mið af þeim upplýsingum sem settar eru fram í skjölum starfshóps um viðbragðsáætlun fyrir framhaldsskóla sem unnin voru í samstarfi við almannavarnardeild ríkislögreglustjóra og embætti landlæknis.

Athugið að leiðbeiningarnar fylgja viðbragðsáætlun skólans. Þessi tvö skjöl tengjast, annars vegar er um áætlun að ræða sem nær til allra atburða og hins vegar leiðbeiningar, sem eru sérsniðnar að mismunandi vá.

1.1 Markmið

Markmið aðgerðaáætlunar er alltaf að tryggja skipulögð viðbrögð og að nauðsynleg aðstoð berist á sem skemmstum tíma ef hættuástand skapast. Aðgerðaáætlunin er til leiðbeiningar um fyrstu viðbrögð en felur ekki í sér endanleg fyrirmæli. Þannig getur t.d. lögreglustjóri ákveðið breytingu á skipulagi með tilliti til ástands og aðstæðna hverju sinni.

Aðgerðaáætlun þarf að vera til í öllum skólum og birt á heimasíðu skólans. Við gerð aðgerðaáætlunar ber að taka tillit til ákveðinna laga er snerta rekstur skólans sem og lögboðnar stefnur, þar með talið:

- Lög um persónuvernd (nr. 77/2000) sérstaklega er varða miðlun persónuupplýsinga til þriðja aðila.
- Lög um vernd barna og ungmenna nr. 58/1992 ef um ólögráða einstaklinga er að ræða.
- Áætlun um framkvæmd tilkynningaskyldu skv. barnaverndarlögum
- Eineltisáætlun skólans
- Áætlun um kynferðislegt og kynbundið áreitni og ofbeldi

1.2 Ábyrgð

Sérhver skóli skal setja sér neyðarstjórn sem ber ábyrgð á virkni áætlunarinnar, uppfærslum og lagfæringum á henni. Áætlunin skal uppfærð á a.m.k. fimm ára fresti. en boðunarlista skal uppfæra eins oft og þörf krefur. Áætlunina skal einnig yfirfara strax að lokinni æfingu og/eða ef hún hefur verið virkjuð. Rektor skal beita sér fyrir því að allir þættir áætlunarinnar séu æfðir að minnsta kosti á fimm ára fresti. Einnig skal hann stuðla að reglubundnum æfingum einstakra verkþátta. Uppfærsla gátlista er á ábyrgð neyðarstjórnar. Æskilegt er að hafa samráð við almannavarnardeild ríkislögreglustjóra og aðra viðbragðsaðila þegar áætlunin er æfð. Áætlunin styðst við lög nr. 82/2008 um almannavarnir, 6. grein lögreglulaga nr. 90/1996, 2. grein brunavarnalaga nr. 75/2000, lög um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998, lög og reglugerðir á sviði sóttvarna, eiturefna, geislavirka efna og smitsjúkdóma, sbr. lög um landlækni og lýðheilsu nr. 41/2007 og reglugerð um gerð viðbragðsáætlana nr. 323/2010.

<http://www.althingi.is/lagas/nuna/2008082.html>

<http://www.althingi.is/lagas/nuna/1996090.html>

<http://www.althingi.is/lagas/nuna/2000075.html>

<http://www.althingi.is/lagas/nuna/1998007.html>

<http://www.althingi.is/lagas/nuna/2007041.html>

<http://www.reglugerd.is/reglugerdir/allar/nr/323-2010>

<https://www.velferdarraduneyti.is/log-og-reglugerdir/forvarnir/>

<http://www.landlaeknir.is/smit-ogsottvarnir/vidbunadur-gegn-va/>

1.3 Almennt um leiðbeiningarnar

Aðgerðaáætlun er verkfæri sem beitt er til að styðja við aðgerðir til að takast á við ýmiss konar alvarlega atburði.

Við gerð aðgerðaáætlunar skal skoða mismunandi sviðsmyndir og mögulegan viðbúnað við mismunandi atvikum. Slík áhættugreining skal bæði ná til umhverfislegra og samfélagslegra ógna. Áætlunin skal ná til allra þeirra sem geta orðið fyrir hættu; nemenda, starfsfólks og aðstandenda.

Aðgerðaáætlunina skal nýta sem verkfæri til að takast á við neyðaratvik á eins góðan og skilvirkan hátt og hægt er. Reglulega skal því fara yfir aðstæður eða sviðsmyndir sem geta orsakað hættu, þá skal skipuleggja og gera ráðstafanir til að koma í veg fyrir eða draga úr möguleikum á að óæskileg alvarleg atvik geti komið upp. Greiningar og hættumat skal vera í samræmi við áhættumat lögreglu, almannavarna og landlæknis. Nauðsynlegt er að halda reglulegar æfingar til að skoða viðbrögð og þróa þekkingu og færni í að takast á við neyðartilvik. Slíkar æfingar hafa jafnframt fræðslu- og forvarnargildi.

Lögreglustjóri þess svæðis sem skólinn tilheyrir fer með stjórn neyðaraðgerða og er því mikilvægt að vera í góðum samskiptum við lögreglu við æfingar á neyðarviðbrögðum. Halda skal öryggisþjónustu, ef slík þjónustar skólann, upplýstri um æfingar og óska eftir þátttöku hennar eftir atvikum. Reglulega skal gera úttekt og greiningu á þörfum eigin öryggisbúnaðar sem getur verið mismunandi eftir svæðum og/eða byggingum.

1.4 Almennt um viðbrögð við hættuástandi

Viðbrögð þurfa að vera eins nálægt hvert öðru í tíma og hægt er. Viðbrögð kalla á að starfsfólk og nemendur leggi sjálfstætt mat á hvað hægt er að gera og hvað ætti að gera fyrst, og hafa í huga það meginhlutverk að vernda og komast burt úr hættulegum aðstæðum.

Reyna eftir fremsta megni að koma sér burt úr aðstæðum. Setja sig í samband við lögreglu og neyðarstjórn framhaldsskólans til að ákvarða hvort eigi að fara í rýmingu á byggingunni eða halda kyrru fyrir og læsa skólastofum og öðrum rýmum.

Kennarar ættu að taka sjálfstætt ákvörðun um hvort skuli læsa eða rýma ef um lífshættulegar aðstæður er að ræða.

Aðeins skal nota hurðir og rými þar sem hægt er læsa að sér innan frá ef það telst öruggur kostur. Ef skotárás eða árás með eggvopni er yfirstandandi skal aðeins rýma ef staðsetning geranda er þekkt og útganga er auðveld og örugg, svo sem um glugga sem hægt er að opna/brjóta eða aðrar mögulegar útgönguleiðir.

Meta hvort einhver er meiddur, alvarlega slasaður eða særður og gera viðeigandi ráðstafanir.

Hringja í Neyðarlínuna 112 í aðstæðum þar sem lífi eða heilsu er ógnað. Síðan upplýsa skólafyrirvöld, lögreglu og aðra.

Samband við lögreglu: Hringið í 112. Við slys eða líkamsárás á strax að hafa samband við lögreglu.

Lögreglu er afhentur boðunarlisti neyðarstjórnar ef þörf er talin á því.

1.5 Ábyrgð

Fyrsti aðili á vettvangi á að sjá um að hafa samband við lögreglu. Farið að ráðleggingum lögreglu við að tryggja öryggi.

Hvað vill lögreglan fá að vita?

- Hver hringir?
- Hvað hefur gerst?
- Hver er vettvangurinn/staðsetning atviks?
- Er einhver sem getur komið á móti lögreglu og vísað henni á vettvang?
- Hafa viðbragðsaðilar verið upplýstir?

1.6 Verkefni aðila

Í þessum kafla er stutt lýsing á helstu viðbrögðum ef upp kemur atvik sem stofnar öryggi starfsmanna og/eða nemenda í hættu.

1.6.1 Neyðarstjórn ALVARLEGT ATVIK

- Kemur saman á skilgreindum stað – skrifstofu rektors
- Aðstoðar rektor við úrlausn verkefna
- Sér um að allir aðilar sem taldir eru upp í boðunarlista séu upplýstir
- Fær yfirsýn yfir fjölda þolenda, ástand þeirra og staðsetningu
- Tryggir réttan framgang skipulagðra viðbragða
- Sinnir loggskráningu
- Önnur viðbrögð og verkefni fara eftir því hvaða atvik hefur átt sér stað

1.6.2 Rektor - ALVARLEGT ATVIK

- Samhæfir neyðarviðbrögð skólans í nánú samstarfi við lögreglu, viðbragðsaðila og aðrar stofnanir
- Stjórnar á vettvangi þar til lögregla hefur mætt á staðinn
- Kallar til og leiðir vinnu neyðarstjórnar skólans (þegar neyðarástand er yfirstaðið)
- Ber ábyrgð á upplýsingagjöf um atvik til fjölmiðla í samráði við lögreglu
- Ber ábyrgð á upplýsingagjöf til nemenda, starfsfólks og aðstandenda
- Kemur á samskiptum við utanaðkomandi aðila/stofnanir eftir eðli máls
- Tilnefnir fulltrúa á söfnunarsvæði fyrir aðstandendur
- Er talsmaður skólans í fjölmiðlum eða tilnefnir talsmann

1.6.3 Konrektor - ALVARLEGT ATVIK

- Sinnir hlutverki rektors í fjarveru hans
- Sér til þess að loggskráning fari fram

- Verkefnalýsing (viðbrögð og verkefni fara eftir því hvaða atvik hefur átt sér stað)
- Notar stuttar og skýrar lýsingar

1.6.4 Kennarar ALVARLEGT ATVIK

- Koma nemendum á öruggan stað/ söfnunarsvæði
- Fylgja skipulagi um rýmingu og flóttaleiðir
- Fá yfirsýn yfir nemendur (ástand, fjölda, staðsetningu)
- Upplýsa neyðarstjórn um ástand og staðsetningu
- Róa og hughreysta nemendur
- Upplýsa nemendur
- Fleira (viðbrögð og verkefni geta verið misjöfn eftir því hvaða atvik hefur átt sér stað)

1.6.5 Nemendur ALVARLEGT ATVIK

Ef enginn kennari eða starfsmaður skóla er til staðar verða nemendur sjálfir að ákveða hvar sé öruggast að vera eða öruggast að fara og halda sig þar þangað til fyrirmæli koma um annað. Fylgið fyrirmælum og leiðbeiningum kennara, starfsfólks, lögreglu og annarra viðbragðsaðila.

- Ekki taka hluti, ekki leggja frá sér hluti, ekki fara til baka og sækja hluti nema með leyfi
- Veitið lögreglu, kennurum og öðru starfsfólki skólans allar upplýsingar
- Aðstoðið kennara, starfsfólk skólans og lögreglu við að fá yfirsýn yfir hverjir hafa ekki komið fram
- Reynið að róa og hughreysta samnemendur
- Önnur viðbrögð og verkefni fara eftir því hvaða atvik hefur átt sér stað